

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

การดำรงอยู่ของมนุษย์เป็นการสืบสานทั้งทางกายภาพ ชีวภาพ สังคม สิ่งแวดล้อม ศิลปะ วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน มนุษย์กับสิ่งที่มีชีวิต และไม่มีชีวิต สิ่งที่มนุษย์สร้างเป็นองค์ความรู้และถ่ายทอดสืบต่อกันมาเป็นระยะเวลายาวนานจากช่วงอายุของคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง จึงเห็นได้ว่าการเรียนรู้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นควบคู่กับการกำเนิดของมนุษย์ และจะมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นตามวุฒิภาวะ และประสบการณ์ ตั้งแต่เกิดจนตาย มนุษย์มีการเรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์จากการเรียนรู้มาอย่างต่อเนื่อง การเจริญเติบโตเกี่ยวข้องกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติก็จะเรียกว่า “วุฒิภาวะ” คือการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยของพัฒนาการภายในบุคคล ส่วนการเปลี่ยนแปลงภายนอกบุคคลคือ “การเรียนรู้” เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ต้องมีการเรียนการสอน

การเรียนรู้ (Learning) เป็นกระบวนการที่สร้างการเรียนรู้ทั้งด้านสมรรถภาพ ทักษะและทัศนคติที่คนเราได้รับตั้งแต่เป็นทารก จนเป็นผู้ใหญ่ กระบวนการเรียนรู้จึงเป็นส่วนสำคัญของความสามารถของคนเรา มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวว่า “การเรียนรู้ คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ที่คนเรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม” การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้มีการศึกษาค้นคว้าด้านความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ จนเกิดเป็นทฤษฎีการเรียนรู้ออกมามากมาย (วารินทร์ รัตนิพรหม, 2542 : 152) ซึ่งสอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2548 : 43) ที่กล่าวว่า “ทฤษฎีการเรียนรู้ เป็นแนวความคิดที่ได้รับการยอมรับว่าสามารถใช้อธิบายลักษณะของการเกิดการเรียนรู้ หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้”

นอกจากการเรียนรู้ที่เกิดจากภายนอกแล้ว คาร์ล แรนซัม โรเจอร์ส (Carl R. Rogers, 1902 - 1987) เชื่อว่า มนุษย์มีธรรมชาติที่ดีมีแรงจูงใจในด้านบวก เป็นผู้ที่มีเหตุผล (Rational) เป็นผู้ที่สามารถได้รับการขัดเกลา (Socialized) สามารถตัดสินใจเลือกวิถีชีวิตของตนเองได้ ถ้ามีอิสระเพียงพอ และมีบรรยากาศที่เอื้ออำนวย ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ (Full Potential) และพัฒนาไปสู่ทิศทางที่เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล อันจะนำไปสู่การตระหนักรู้ในตนเองอย่างแท้จริง (Self-Actualization) ซิดซังค์ ส. นันทนาเนตร (2549) กล่าวว่า โรเจอร์ส ถือได้ว่าเป็นนักจิตวิทยาคนแรกที่ได้ให้ความสำคัญต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และยังให้ความสำคัญของคนในฐานะ “ผู้กระทำ”(Subject) มากกว่า “ผู้ถูกกระทำ” (Object) นั่นก็หมายถึงมนุษย์เป็นผู้ที่มีความสามารถอยู่ในตัวเอง และสามารถนำตนเองในการดำเนินชีวิตในสิ่งที่ตนเองกำหนดและพึงพอใจได้ รวมทั้งช่วยเหลือสังคมได้ หากมนุษย์มีอิสระและค้นพบความสามารถ สติปัญญา ความมั่นใจของตนเองได้แล้ว ก็จะสามารถตัดสินใจหรือเลือกทางเดินที่ดีและสร้างสรรค์ได้

การพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์ทั้งทางกายภาพและจัดระบบการพัฒนาขึ้นเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) โดยให้มนุษย์อยู่ดีกินดีอย่างแท้จริง ส่งเสริมบทบาทของคนทุกเพศทุกวัย เรียนรู้ในการพึ่งตนเอง และการเสริมสร้างพลังอำนาจ(Empowerment) ให้เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจไปสู่การบูรณาการและสร้างสมดุลของการพัฒนาและให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น การเปลี่ยนแปลงในมิติของกระบวนการพัฒนาในระดับชุมชนเป็นภาพรวมของวิถีชีวิตชุมชน การเสริมสร้างความเข้มแข็งจึงเป็นทางเลือกหนึ่งของการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับชุมชน โดยชุมชนสามารถแสดงให้เห็นถึงกระบวนการพัฒนาและขั้นตอนของการพัฒนาสู่ “ความเป็นชุมชน” หรือชุมชนกำหนดทางเลือกเพื่อการพัฒนาตนเองได้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ คือ รู้ปัญหา รู้สาเหตุ รู้วิธีแก้ปัญหา และรู้วิธีที่จะอยู่กับปัญหานั้น และกระบวนการมีส่วนร่วมแทนแนวทางการพัฒนาที่ถูกกำหนดจากภายนอก หลายชุมชนได้สร้างบทเรียนความสำเร็จในกระบวนการพัฒนาตนเองไปสู่ความเข้มแข็งเป็นการสร้างหลักประกันในเรื่องความมั่นคงทางด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ตลอดจนความคงอยู่ของวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการสืบทอด หรือผสมผสานกับวัฒนธรรมอื่น ๆ อย่างเหมาะสมจนเกิดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนสามารถนำไปเป็นแบบอย่างของการพัฒนาได้

การพัฒนาที่ชุมชนเป็นผู้กำหนดเป้าหมาย และแนวทางการพัฒนาด้วยตนเองเป็นวิธีการที่เริ่มจากภายในชุมชน “ชุมชนย่อมรู้จักชุมชน” หัวใจของการพัฒนาชุมชน คือการเรียนรู้ของคน การเรียนรู้ที่ดีที่สุด คือ เรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งความรู้ที่มีพลังเกิดจากข้างใน เป็นการ “ระเบิดจากข้างใน” (ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว) ชุมชนจะมีศักยภาพที่จะเรียนรู้และจัดการชีวิตของตนเองได้ถ้าหากได้รับการสนับสนุนอย่างเหมาะสมด้วยวิธีการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (เสรี พงศ์พิศ, 2548 : 115)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตราที่ 4 กล่าวถึงศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง ส่วนมาตราที่ 40(6) ระบุว่า เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือคนพิการ หรือทุพพลภาพ ย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครอง...และมาตราที่ 80 (1) กำหนดให้มีการคุ้มครอง และพัฒนาเด็ก และเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาปฐมวัย ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชน รวมทั้งสังคมสงเคราะห์ และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ คนพิการหรือทุพพลภาพ และผู้อยู่ในสภาวะยากลำบากให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และพึ่งพาตนเองได้ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กับความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย สืบค้นเมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2555, จาก <http://www.gender.go.th/>)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยการจัดการศึกษาจะต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ๆ ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายใน ชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญา และวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 : 5-17) ซึ่งความมุ่งหมายดังกล่าวสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนา โดยมีคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาในทุกมิติเป็นองค์รวม และเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในสังคม ให้ความสำคัญกับการรวมตัวกันและสร้างเครือข่ายชุมชนในลักษณะต่าง ๆ เพื่อดำเนินการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้ได้ร่วมกันคิด ร่วมกันทำตลอดจนร่วมกันพิจารณาแก้ไขปัญหาในชุมชน และช่วยเหลือกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนตนเอง (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544 : ก-จ) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10(พ.ศ.2550-2554) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการกระบวนการชุมชนเข้มแข็งด้วยการส่งเสริมการรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำในรูปแบบที่หลากหลาย และจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องตามความพร้อมของชุมชน มีกระบวนการจัดการองค์ความรู้และระบบการเรียนรู้ของชุมชนอย่างเป็นขั้นตอน มีเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกชุมชนมีกระบวนการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถพัฒนาต่อยอดให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนในการนำไปสู่การพึ่งตนเอง รวมทั้งการสร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชนพร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลง(คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549 : ศ)

ในการพัฒนาสังคมตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้การพัฒนาบรรลุผลตามเป้าหมายอย่างจริงจัง จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนากลุ่มเป้าหมาย และพื้นที่เป้าหมายที่มีศักยภาพทั้งในการพัฒนาและเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหากระทบต่อการพัฒนาสังคมมากเป็นพิเศษ การส่งเสริมและจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายพิเศษ โดยการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้กับกลุ่มเป้าหมายพิเศษ ได้แก่ ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ด้อยโอกาส ผู้ไร้สัญชาติ เด็กและเยาวชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน เด็กด้อยโอกาส คนเร่ร่อน ซึ่งกลุ่มเป้าหมายพิเศษในการศึกษารั้งนี้ คือกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มวัยแรงงาน กลุ่มเด็กและเยาวชน และกลุ่มคนพิการในตำบลคลองโยง อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

กระบวนการเรียนรู้นั้นเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ไม่เลือกกลุ่มคน ฐานะ วัย หรือชาติพันธุ์ การเกิดกระบวนการเรียนรู้มีทั้งเกิดโดยธรรมชาติ เกิดจากการจัดกระบวนการหรือหลักสูตรก็ตาม เป็นสิ่งที่มนุษย์สั่งสมเป็นประสบการณ์ที่นำมาใช้ในการดำเนินชีวิต การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความจำเป็นต่อบุคคลที่จะอยู่ในสังคมได้ในยุคปัจจุบัน ทั้งในวัยเด็ก วัยทำงาน คนในชุมชน คนพิการ ผู้สูงอายุ การพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) นั้น บุคคลต้องสามารถสร้างความรู้ ต้องมีความรู้ ต้องใช้และต้องแลกเปลี่ยน ความรู้ ซึ่งก็คือการจัดการความรู้ (Knowledge Management) มาสู่สังคมแห่งปัญญา (Wisdom Society) เพื่อให้เกิดการพัฒนาการของบุคคลอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เกิดจนตายและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของพวกเขา

การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อดึงศักยภาพของคนกลุ่มต่างๆ เพื่อให้คนในชุมชนเดียวกันได้ร่วมเรียนรู้จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการสืบทอดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ตลอดจนการสร้างศักดิ์ศรีและคุณค่าของกลุ่มคนต่างๆ ให้เป็นที่ภาคภูมิใจของชุมชน เช่นเดียวกับหมู่บ้านคลองโยง เป็นหมู่บ้านหนึ่งในตำบลคลองโยงซึ่งเป็นตำบลเก่าแก่ มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน เดิมเป็นตำบลหนึ่งขึ้นอยู่กับกิ่งอำเภอพุทธมณฑล อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ต่อมาในปี พ.ศ. 2534 ได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งกิ่งอำเภอพุทธมณฑล เป็นอำเภอพุทธมณฑล

“คลองโยง” มีสภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม มีลำคลองสายหลักไหลผ่านหลายสาย พื้นดินมีความอุดมสมบูรณ์ ประชาชนมักตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัยริมสองฝั่งคลองสายหลัก การเดินทางไปมาหาสู่กัน ในอดีตมักใช้เรือเป็นพาหนะ ครั้นถึงฤดูแล้งน้ำในลำคลองต่างๆ จึงแห้งลง การเดินทางน้ำจึงยากลำบากยิ่งขึ้น ประชาชนตลอดจนพ่อค้าวานิชต่างๆ จึงได้รับความเดือดร้อนตามไปด้วย เรือลำเล็กๆ ที่บรรทุกสิ่งของไม่มากจะผ่านลำคลองที่ตื้นเขินไปได้ แต่เรือลำใหญ่ๆ ที่บรรทุกสินค้ามากๆ ของพ่อค้าต่างๆ มักจะผ่านไปได้ ต้องใช้ กระบือหรือควายช่วยลากจูงเรือ ชาวบ้านและพ่อค้าวานิชต่างๆ จึงเรียกลำคลองนี้ว่า “คลองโยง” จนถึงบัดนี้

ตำบลคลองโยงประกอบด้วย 8 ชุมชน ได้แก่ 1) ชุมชนบ้านคลองโยงมีจำนวน 250 ครัวเรือน ผู้สูงอายุ 134 คน คนพิการ 3 คน 2) ชุมชนบ้านชัยขันธุ์ มีจำนวน 54 ครัวเรือน ผู้สูงอายุ 42 คน คนพิการ 5 คน 3) ชุมชนบ้านแหลนทราย มีจำนวน 113 ครัวเรือน ผู้สูงอายุ 60 คน คนพิการ 4 คน 4) ชุมชนบ้านมะเกลือมีจำนวน 219 ครัวเรือน ผู้สูงอายุ 119 คน คนพิการ 6 คน 5) ชุมชนบ้านดอนทอง มีจำนวน 141 ครัวเรือน ผู้สูงอายุ 53 คน คนพิการ 10 คน 6) ชุมชนบ้านคลองโยงใหม่ มีจำนวน 333 ครัวเรือน ผู้สูงอายุ 101 คน คนพิการ 7 คน 7) ชุมชนบ้านคลองขอย มีจำนวน 250 ครัวเรือน ผู้สูงอายุ 134 คน คนพิการ 3 คน และ 8) ชุมชนสหกรณ์มีจำนวน 111 ครัวเรือน ผู้สูงอายุ 53 คน คนพิการ - คน (แผนแม่บทชุมชนคลองโยง, 2552) สภาพปัญหาในการสำรวจชุมชนของเทศบาลพบว่าส่วนใหญ่ 1) บางครอบครัวไม่มีที่ดินทำกินและบางครอบครัวมีที่ดินไม่เพียงพอต้องเช่าบางส่วน 2) ด้านการศึกษา ประชาชนขาดการออกกำลังกาย 3) ด้านการเรียนรู้โดยชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในการประกอบอาชีพ 4) ด้านการติดต่อสื่อสาร การติดต่อสื่อสารไม่ทั่วถึง 5) เด็กจบการศึกษาภาคบังคับแล้วไม่ได้เรียนต่อ 6) น้ำเสียจากโรงงาน 7) คนว่างงาน 8) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่ไปใช้สิทธิ 9) ประชาชนขาดจิตสำนึกในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

อย่างไรก็ตามถึงแม้ตำบลคลองโยงจะมีสภาพปัญหาหลากหลาย แต่ชุมชนบ้านคลองโยงเป็นพื้นที่ที่ได้เอนกชุมชนเป็นแห่งแรกของประเทศไทย ได้ผ่านกระบวนการต่อสู้มาหลายปีเพื่อให้ได้เอนกชุมชนอันเป็นที่ทำกินร่วมของชาวบ้านต่อไปชั่วลูกหลาน ด้วยความสามัคคีของชาวบ้าน และแนวคิดต่อการมองอนาคตที่ผู้ใหญ่ในหมู่บ้านมองต่อไปถึงลูกหลาน แนวคิดการพลิกฟื้นเกษตรอินทรีย์และดำเนินตามรอยพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง เป็นสิ่งที่คณะวิจัยเชื่อว่ากลุ่มคนในวัยต่างๆ รวมทั้งกลุ่มเป้าหมายเฉพาะในหมู่บ้านมีศักยภาพที่จะนำพาหมู่บ้านก้าวไปตามแนวคิดที่ตั้งไว้ เพียงแต่กลุ่มไหนจะแสดงศักยภาพได้ออกมานั้นจำเป็นที่ผู้วิจัยต้องเข้าไปศึกษาสภาพ ปัญหา ศักยภาพ และความต้องการเพื่อขับเคลื่อนชุมชนในแต่ละกลุ่ม และระหว่างกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์กระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมสู่การพัฒนาคน พัฒนาท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพชุมชนและศักยภาพของกลุ่มเป้าหมายเฉพาะประกอบด้วยกลุ่มคนต่างวัยและกลุ่มคนพิการในตำบลคลองโยง
2. เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายเฉพาะประกอบด้วยกลุ่มคนต่างวัยและกลุ่มคนพิการในตำบลคลองโยง

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งมีขอบเขตดังนี้

พื้นที่วิจัย : เป็นการศึกษาเชิงพื้นที่ (Area Based) โดยเลือก ต.คลองโยง อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ : กลุ่มคนต่างวัย เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มคนวัยทำงาน กลุ่มเด็ก และเยาวชน และกลุ่มคนพิการ เป็นต้น

ขอบเขตเนื้อหา ศึกษาสภาพ ปัญหา ศักยภาพ และความต้องการเพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ของคนในกลุ่มวัยต่างๆ และกลุ่มเป้าหมายเฉพาะที่ค้นพบในตำบลคลองโยง

นิยามศัพท์เฉพาะ

กระบวนการเรียนรู้ หมายถึง ขั้นตอนของการเรียนรู้ที่เกิดจากความต้องการ ศักยภาพของแต่ละบุคคลภายในชุมชนทั้งการรับรู้ ทักษะ และเจตคติ ตั้งแต่ขั้นตอนการสร้างความรู้ ขั้นตอนการสร้างแนวทางพัฒนา และขั้นตอนการสร้างแนวทางปฏิบัติ

ศักยภาพ หมายถึง คุณลักษณะพื้นฐาน ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ที่ซ่อนเร้นแอบแฝงภายในตัวของแต่ละบุคคล ที่สามารถนำมาใช้เพื่อการเรียนรู้

คุณลักษณะพื้นฐาน หมายถึง สิ่งที่ดีในตัวมาแต่ละคน หรืออาจต้องได้รับการปลูกฝัง และผลักดันให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน แสดงออกมาให้เห็นในรูปของการกระทำ และพฤติกรรม วัฒนธรรมชุมชน หรือบุคลิกภาพ

ความรู้ หมายถึง ความจำ การนึก การมองเห็น การได้ยินหรือลักษณะของสิ่งที่ใช้ในการดำเนินชีวิต

การรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่บุคคลแต่ละคนได้รับการกระตุ้นหรือสัมผัสจากภายนอกทำให้เกิดความรู้สึกภายในตัวบุคคล หรือเกิดความเข้าใจในสิ่งนั้น

ทักษะ หมายถึง สิ่งที่พัฒนา หรือฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

เจตคติ หมายถึง ความรู้สึก ความเชื่อ ที่อาจมีแนวโน้มส่งผลต่อการแสดงออกในด้านบวกหรือด้านลบต่อสิ่งนั้น

กลุ่มผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่อายุ 60 ปีขึ้นไปนับจากวันที่เก็บข้อมูลอาศัยอยู่ในชุมชนตำบลคลองโยง

กลุ่มวัยทำงาน หมายถึง ผู้ที่มีอายุระหว่าง 18 - 60 ปี

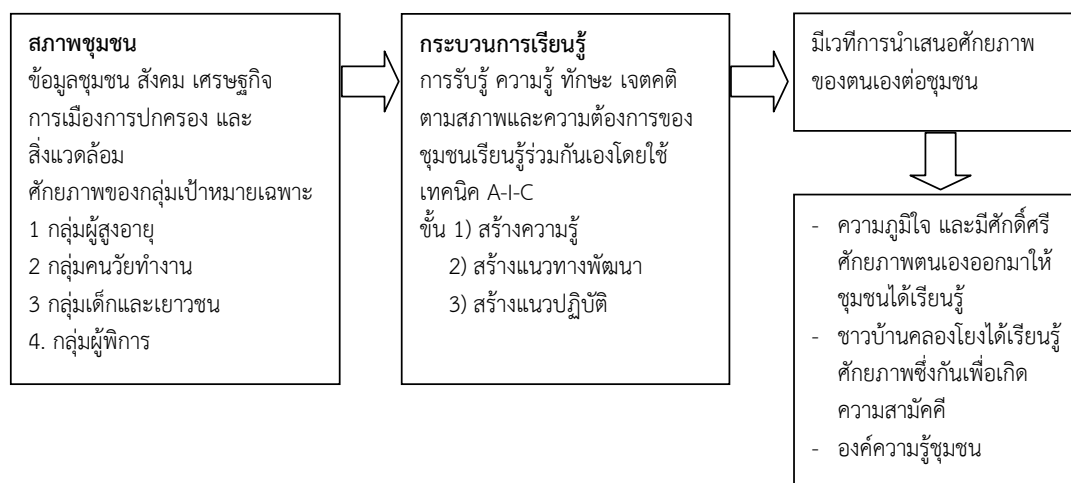
กลุ่มเด็กและเยาวชน หมายถึง ผู้ที่มีอายุระหว่าง 7 - 17 ปี

กลุ่มคนพิการ หมายถึง คนที่มีความผิดปกติหรือบกพร่องทางร่างกาย ทางสติปัญญา หรือทางจิตใจ เป็นกลุ่มคนที่มีลักษณะพิเศษ ต้องได้รับการดูแลใส่ใจ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิต อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถช่วยเหลือตนเอง มีความภูมิใจ และมีศักดิ์ศรีที่ได้แสดง ศักยภาพตนเองออกมาให้ชุมชนได้เรียนรู้

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. บูรณาการกระบวนการวิจัยสู่การเรียนรู้ในรายวิชาการศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ หลักสูตรคุณวุฒิบัณฑิต สาขาการศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
2. กลุ่มเป้าหมายเฉพาะและกลุ่มวัยต่างๆ มีความภูมิใจ และมีศักดิ์ศรีที่ได้แสดง ศักยภาพตนเองออกมาให้ชุมชนได้เรียนรู้ร่วมกัน
3. ชาวบ้านคลองโยงได้เรียนรู้ศักยภาพซึ่งกันและกันของคนกลุ่มต่างๆ ในชุมชน เพื่อเกิดความรักผูกพันกับชุมชน
4. นักวิจัยได้เรียนรู้ภาคทฤษฎีกับภาคปฏิบัติ โดยการทำงานร่วมกันที่ใช้เวทีของชุมชน เป็นบทเรียนซึ่งเน้นการดึงศักยภาพของกลุ่มคนวัยต่างๆ และกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ
5. เกิดองค์ความรู้จากการจัดกระบวนการเรียนรู้สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภูมิที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย